

Ana M. Jovanović*
Univerzitet u Beogradu
Filološki fakultet
Katedra za orijentalistiku

**STRUKTURNA I SEMANTIČKA ANALIZA LEKSIČKIH JEDINICA
IZGRAĐENIH OD LEKSEMA 天 /tiān/ (nebo) I 地 /dì/ (zemlja)
U SAVREMENOM KINESKOM JEZIKU**

Originalni naučni rad
UDC 811.581'373.22:[2-172.4:52,
811.581'373.22:[2-172.4:551
<https://doi.org/10.18485/kkonline.2022.13.13.6>

Ovaj rad daje detaljnu strukturnu i semantičku analizu leksičkih jedinica izgrađenih od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) koje se mogu naći u sedmom izdanju *Rečnika savremenog kineskog jezika*. Analiza je pokazala da njihovu veliku većinu čine idiomi od četiri karaktera s naporednom strukturom, koji se u zavisnosti od odnosa između elemenata a. i b. unutar celine A, i c. i d. unutar celine B, mogu podeliti na tri potkategorije. S druge strane, semantička analiza pokazuje veoma širok opseg značenja ovih leksičkih jedinica, što se može objasniti istaknutim mestom koje 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) imaju u kineskoj kulturnoj matrici.

Ključne reči: 天 /tiān/ (nebo), 地 /dì/ (zemlja), idiomi od četiri karaktera, strukturna analiza, naporedan odnos, struktura SP, struktura PO, odnos modifikacije, semantička analiza.

0. Uvod

Lekseme 天 /tiān/ (nebo), 地 /dì/ (zemlja) i složenica 天地 /tiāndì/ (nebo i zemlja; svet, univerzum) koju one zajedno grade, kao i njima izraženi pojmovi imaju veoma istaknuto mesto u kineskoj filozofiji i narodnim verovanjima, što je upravo i bio razlog zašto smo odlučili da obavimo istraživanje čije rezultate iznosimo u ovom radu. Kao korpus za istraživanje poslužilo je sedmo izdanje *Rečnika savremenog kineskog jezika* (《现代汉语词典》第7版) na koji će u daljem tekstu biti ukazivano korišćenjem skraćenice RSKJ7. Ciljevi istraživanja su sledeći: ustanoviti koliko je leksičkih jedinica u RSKJ7 izgrađeno od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja), kakva je njihova unutrašnja struktura i koja su sve semantička polja obuhvaćena njihovim značenjem.

* Filološki fakultet u Beogradu, Studentski trg 3, 11000 Beograd, Republika Srbija; e-mail: jovanna762004@yahoo.com, ana.m.jovanovic@fil.bg.ac.rs.

Pretragom štampane i Pdf verzije RSKJ7 u kome je sabrano više od 69 000 leksičkih jedinica (RSKJ7, 2016:12)¹ pronađena je 41 u čijem su građenju zajedno učestvovala lekseme 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja). Ukoliko njihov broj uporedimo s brojem onih izgrađenih samo od lekseme 天 /tiān/ (nebo) (a njih je u RSKJ7 ukupno 346) i samo od lekseme 地 /dì/ (zemlja) (u RSKJ7 ukupno 341), vidimo da ih je otprilike osam puta manje. Razlog tome mogla bi biti činjenica da se u broj leksičkih jedinica izgrađenih samo od 天 /tiān/ (nebo) ili 地 /dì/ (zemlja) računaju i one u kojima se, zapravo, složenice koje te reči pojedinačno grade, kombinuju s drugim morfemama i tako stvaraju klastere srodnih leksema. Na primer, leksema 天 /tiān/ gradi imenicu 航天 /hángtiān/ (svemirski let) [KER:470]², od koje dalje nastaju složenice: 航天飞机 /hángtiān fēijī/ (svemirski brod), 航天器 /hángtiānqì/ (svemirska letilica), 航天站 /hángtiānzhàn/ (svemirska stanica) [KER:470] itd. To, s druge strane, nije slučaj s leksičkim jedinicama izgrađenim od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) zajedno. Pogledajmo najpre koja sve značenja imaju ove dve lekseme i složenica 天地 /tiāndì/ koju one grade.

U RSKJ7 navedeno je ukupno 13. značenja lekseme 天 /tiān/, i to: „1. nebeski svod; 2. položaj na vrhu; postaviti na vrh; 3. vremenski period koji traje 24 sata, ponekad i naziv samo za period obdanice; 4. (klasifikator) dan; 5. doba dana; 6. godišnje doba; 7. vremenske prilike; 8. prirodan, urođen; 9. svet prirode; 10. po narodnom verovanju gospodar prirode, stvaralac, kreator; 11. po narodnom verovanju mesto na kome obitavaju božanstva i besmrtnici; 12. u drevnim vremenima označavala je vladara ili dvor; 13. prezime Tijen“ [RSKJ7:1290]³. Za leksemu 地 /dì/ dato je ukupno 14 značenja, i to: „1. Zemlja, zemljina kora; 2. kopno; 3. zemlja, njiva, polje; 4. isto kao prvo značenje reči 地板 [/dìbǎn/ (pod)]; 5.

¹ Kao korpus za veliku većinu svojih istraživanja, autorka teksta koristi gorenavedeni RSKJ na čijoj izradi je radila Kancelarija za leksikografiju Instituta za lingvistička istraživanja Akademije društvenih nauka NR Kine. U tom smislu, početna objašnjenja u vezi sa samim rečnikom, uključujući i broj leksikografskih jedinica koje se u njemu mogu naći, pojavljuju se i u drugim autorkinim tekstovima. Na ovom mestu takođe je važno napomenuti i to da u Obrazloženju sedmog izdanja RSKJ (现代汉语词典第7版说明), nije izneta informacija o tačnom broju leksikografskih jedinica koje su u njemu sabrane, već samo objašnjenje da su u odnosu na prethodno, šesto izdanje iz 2012. godine, izvršene neke manje izmene (RSKJ, 2016: 5). Iz tog razloga, gorenavedeni približan broj leksičkih jedinica, dat je na osnovu podataka iznetih u Obrazloženju šestog izdanja iz 2012. godine (2012年第6版说明), koje se može naći na gorenavedenim stranicama RSKJ7.

² Značenja na srpskom jeziku leksema, idioma i pojedinačnih karaktera od kojih su izgrađeni, u ovom tekstu prevod su objašnjenja datih u RSKJ7 ili Kinesko-engleskom rečniku (skraćeno KER). Iza prevoda značenja u uglastim zagradama stoji uputnica na te izvore (jedan od njih ili u ređim slučajevima oba), s brojevima stranica na kojima se objašnjenja na kineskom odnosno engleskom jeziku mogu naći u svakom od njih.

³ Iz ovog navoda izostavljeni su primeri koje RSKJ7 daje za svako od navedenih značenja. Isto važi i za lekseme 地/dì/ i 天地/tiāndì/. Primeri su izostavljani i kod navođenja značenja svih ostalih leksičkih jedinica u ovom radu.

isto kao prvo značenje reči 地区 [/dìqū/] [RSKJ7: 283], tj. „velika oblast“ [RSKJ7: 285]; „6. isto kao drugo značenje reči 地区 [/dìqū/] [RSKJ7: 283], tj. „regija, region“ [RSKJ7: 285]; „7. isto kao prvo značenje reči 地方 (dìfāng)“, tj. „lokal, sve administrativne jedinice pod centralnom upravom“ [RSKJ7: 283]; „8. isto kao drugo značenje reči 地方(dìfāng)“, tj. „u vojnoj terminologiji, organi ili grupe van vojske, koje pripadaju lokalu“ [RSKJ7: 283]; „9. isto kao prvo značenje reči 地方 (dì · fāng)“, tj. „mesto, oblast“ [RSKJ7: 283]; „10. položaj, mesto; 11. položaj (društveni status); 12. nepovoljne prilike, stanje [u koje je neko doveden]; 13. podloga; 14. dužina [puta] (broj stanica, kilometara itd.)“ [RSKJ7: 283]. Složenica 天地 /tiāndì/ ima sledeća značenja: „1. nebo i zemlja“ [RSKJ7: 1290]; „svet, univerzum, svemir“ [KER: 1217]; „2. označava polje nečije delatnosti“ [RSKJ7: 1290; KER: 1217]; „3. isto kao drugo značenje reči 田地” [/tiāndì/ RSKJ7: 1290], tj. „situacija, nepovoljne okolnosti“ [RSKJ7: 1295]; „4. isto kao drugo značenje reči 园地 [/yuándì/] (uglavnom u naslovima časopisa ili kolumni)“ [RSKJ7: 1290], tj. „mesto na kome se započinje ili odvija neka aktivnost, ali se koristi i za nazive časopisa i kolumni [...]“ [RSKJ7: 1609].

Ovaj tekst sastavljen je iz četiri dela. U prvom delu u kratkim crtama obrazloženo je filozofsko i religijsko shvatanje pojmova 天 /tiān/ (nebo), 地 /dì/ (zemlja) i 天地 /tiāndì/ (nebo i zemlja; svet, univerzum) u kineskoj kulturi. U drugom delu detaljno iznosimo zaključke istraživanja autorke Ma Sijućija (马秀恰/Ma Xiuqia), koja se, prema nama dostupnoj literaturi, jedina iz lingvističkog ugla bavila ovom temom. Treći deo predstavlja strukturnu, odnosno semantičku analizu leksičkih jedinica izgrađenih od 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) koje su navedene u RSKJ7, dok su u poslednjem, četvrtom delu izneseni zaključci našeg istraživanja.

1. Filozofske konotacije pojmova 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja)

Detaljno razmatranje filozofsko-religijskih konotacija pojmova 天/tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) u kineskoj civilizacijskoj matrici ovde nije moguće dati zbog njihove kompleksnosti, pa se stoga zainteresovani čitalac upućuje na brojne monografije i tekstove koji se podrobno bave tim pitanjima⁴. Na ovom mestu ćemo u sažetoj formi predstaviti kinesko shvatanje ovih pojmova, koje će, verujemo, biti od pomoći za razumevanje leksičkih primera analiziranih u poglavlju 3.

⁴ Videti, između ostalih i monografije i radove navedene u literaturi: Allan, S. (2007); Bennett, S.J. (1978); Chen, R. (2017a, 2017b); Fung, J. (1983); Hsu, Ch. (2021); Huang, W. & Zhang, Y. (2018); Lei, J. (2004); Pušić, R. (2021); Shi, X. (2000); Zhao, Zh. (1992).

Šta je za kineski narod, a pre svega narod Han, predstavljao pojam 天 /tiān/ (nebo), sažeto je obrazložio Lei (Lei, 2004: 65), koji izdvaja „četiri nivoa“⁵ njegovog značenja. Ti nivoi nastali su tokom dugog vremenskog perioda, razvijajući se najpre od izvornog značenja tog karaktera „teme, vrh glave čoveka“, u kome se ova reč pojavljuje u zapisima na oklopima kornjača i životinjskim kostima za gatanje (pismo đijaguvén, 甲骨文/jiǎgǔwén), kao i u pismu na bronzanim posudama (pismo đinven, 金文/jīnwén) (Lei, 2004: 65). Od tog izvornog, razvio se prvi nivo značenja, a to je „nebo u prostornom smislu reči“, tj. „nebeski svod“, od koga dalje nastaje značenje „dan“ kao rezultat prenosa s prostornog na domen vremena (Lei, 2004: 65). Drugi nivo razvio se nakon dinastije Šang⁶ kada se nebu pripisuje značenje „vrhovni gospodar svih bića i stvari na svetu“ (Lei, 2004: 65, 66; Ma, 2000: 48). Od drugog nastaje treći nivo, odnosno značenje „zakovitosti prirode“ u kome se, kako tvrdi Lei (2004: 66) ovaj pojam koristi u filosofiji Konfucija i Lao Cea. Napokon, četvrti nivo značenja vraća ovaj pojam ponovo u sferu „božanskog“, tj. predstavlja nebo „kao rezultat čovekovih emotivnih potreba“, „savršeno i beskrajno milosrdno božanstvo [uvek spremno da] čovekovoju duši pruži utehu“ (Lei, 2004: 67). Za nebo se verovalo da je kružnog oblika (Pušić, 2021: 107), da je kreator, stvaralac („stvaranje je najveća vrlina Neba“ kaže „III dodatak“ *Knjige promena*; citirano prema Fung, 1983: 195). Nebo se vezuje za muški princip jang (阳/yáng) i oca (Fung, 1983: 164), a „u *Knjizi promena* predstavljeno je trigramom ćijen (乾/qián)“ (Huang & Zhang, 2018: 89; Fung, 1983: 164), odnosno nizom tri vertikalne pune linije (☰). Analizirajući složenice i frazeologizme izgrađene od lekseme 天/tiān/, Ši (Shi, 2000: 162, 163) navodi još i čitav niz „delanja, radnji“ koje mu se pripisuju, i to: da može da kažnjava, ali i da nagrađuje, „daruje“ čoveka određenim talentom, nesvakidašnjim sposobnostima, moralnim osobinama i temperamentom.

Osim 天/tiān/ (neba) i 地/dì/ (zemlja) je takođe predmet obožavanja, a nalazi se nasuprot nebu u kontinuumu univerzuma. Ipak, obožavanje zemlje se, prema Ma (2000: 48) pojavljuje znatno kasnije. Benet prenosi Ejtlov opis da „zemlja nije ništa drugo do odraz neba“ (Eitel, 1873, citirano kod Bennett, 1978: 16), i kaže da „između neba i zemlje [postoji] analogan odnos“ (Bennett, 1978: 16). Još je u *Istorijskim zapisima* iz I veka. p.n.e. zabeleženo da sve što postoji na nebu (sunce, mesec, pet planeta i mesečeve lože), postoji i na zemlji (u vidu jina, janga, pet

⁵ Svi citati dati u ovom radu, čiji su originali na kineskom ili engleskom jeziku, prevod su autorke ovog teksta.

⁶ Dinastija Šang (商/Shāng), „otprilike 17. v. p.n.e – 11. vek. p.n.e.“ (ACHC: 6).

elemenata i podele na teritorije) (prema Mitukuni Yosida, 1973, citirano u Bennett, 1978: 16), dok je interesovanje za „[o]dnos između neba i zemlje bio centralna tema kineskih promišljanja, [ako ne ranije, a ono] barem od vremena dinastije Šang“ (Bennett, 1978:16). Po tradicionalnom kineskom shvatanju, zemlja je „ishodište svih živih bića“ i „majka ljudskog roda“ (Huang & Zhang, 2018: 89, 91, 93). Zato se ona vezuje za ženski princip jin (阴/yīn) i majku, a simbolično je predstavljena u *Knjizi promena* trigramom kun (坤/kūn) (Huang & Zhang, 2018: 89; Fung, 1983: 164), tj.

nizom tri vertikalne isprekidane linije (☷). Džao (Zhao, 1992: 149) ističe da „se smatralo da Zemlja ima oblik ogromnog kvadrata“, čija je „stranica [...] duga 810,000 lija (405, 000 km), od koje je nebo udaljeno otprilike 80,000 lija (40,000 km)“, te da je to verovanje staro više od 2000 godina. Obožavanje zemlje i njenih duhova nastalo je zbog toga što je opstanak ljudi, u pretežno poljoprivrednoj feudalnoj Kini, u velikoj meri zavisio od radova na polju (Huang & Zhang, 2018: 93). To je u isto vreme bio i razlog stvaranja i razvoja veoma kompleksnog sistema traganja za odgovarajućim topografskim karakteristikama pogodnim za izgradnju čitavih sela i gradova, palata, kuća i grobova, kako bi se ljudima obezbedilo blagostanje i prosperitet, a njihovim duhovima nakon smrti obezbedio mir, što je poznato pod nazivom fengšui (風水/fēngshui) (Huang & Zhang, 2018: 90, 92; Bennett, 1978: 5,10,22).

Kao što je u Uvodu već pomenuto, u kineskom jeziku postoji i složenica 天地 /tiāndì/ nastala kombinacijom gorenavedenih monosilabičnih leksema, a predstavlja jednu od reči koje se koriste da označe univerzum (Pušić, 2021: 109, Huang & Zhang, 2018: 89). Stari Kinezi su verovali da su nebo i zemlja nastali ni iz čega, iz primordijalnog haosa univerzuma, „[koji je] imao oblik ogromnog jajeta. Jaje se iznenada raspuklo, i u njemu je sedeo Pangu. [On] je podigao ruku gurajući [tako] lakše elemente atmosfere nagore, te od njih nastade nebo, dok je one teže gurnuo nadole, pa od njih postade zemlja [...]“ (Hsu, 2021: 36). Druga „legenda kaže da je nebo podupiralo devet stubova koji su ga sprečavali da se uruši, dok je zemlja na svakom od četiri kraja [ćoška] bila privezana i pričvršćena ogromnim užadima“ (Chen, 2017a: 5).

Pored toga, u kineskoj kosmogoniji, čovek (人/rén) takođe ima važnu ulogu jer živi između neba i zemlje (Huang & Zhang, 2018: 89), od koje je, prema predanju i nastao. Njega je od blata stvorila Njuva (女媧/Nǚwā), koja generalno „predstavlja snagu zemlje i ženskog [načela]“ (Hsu, 2021: 37). „Nebo, zemlja i ljudi shvaćeni su

kao tri nivoa snage [...] univerzuma", što znači da čovek u tom trojstvu ima aktivnu ulogu, ravnopravan je i u harmoniji s ostala dva nivoa (Hsu, 2021: 43, 48; Huang & Zhang: 2018: 89, 90). Gorepomenuta veština fengšui i izbor odgovarajuće lokacije pomoću nje, „otelovljenje“ su ideje o tom jedinstvu (Huang & Zhang: 2018: 90, 92) i pokušaj da se čovek, radi obezbeđivanja dobrobiti za sebe i svoje bližnje uskladi s kosmičkim principima i izbegne narušavanje poretka prirode (Bennett, 1978: 5, 6, 18, 19 i dr.).

2. Pregled dosadašnjih lingvističkih istraživanja leksičkih jedinica izgrađenih od 天/tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja)

Od nama dostupnih radova, samo se Ma Sijućija (马秀恰/Ma Xiuqia,) u tekstu „Dijalektički način razmišljanja starih Kineza prisutan u idiomima od četiri karaktera izgrađenim od *tijendi* u kineskom jeziku“ (汉语“天地”成语的对待思维), iz 2000. godine bavi detaljnom analizom ove grupe frazeologizama zbog čega zavređuje da joj na ovom mestu posvetimo posebnu pažnju. Kao korpus tog, po rečima autorke, kulturološko-lingvističkog istraživanja, poslužio je *Veliki rečnik kineskih idioma* (汉大成语大词典/*Han da chengyu da cidian*)⁷, obima 25000 jedinica (Ma, 2000: 50). Analizom je otkriveno 175 idioma od četiri karaktera izgrađenih od 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja), pri čemu je u tu brojku uključeno i 52 idioma koji su klasifikovani kao varijante nekog drugog (imaju potpuno isto značenje, ali se razlikuju po jednom ili dva karaktera) (Ma, 2000: 48, 50). Zaključci tog rada su sledeći:

1) idiomi od četiri karaktera izgrađeni od 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) „tipičan su izraz“ dijalektičkog načina razmišljanja koji je karakterističan za narod Han (Ma, 2000: 48).

2) ovi idiomi mogu se podeliti na: (1) one koji služe da se njima „označe stvari ili opišu stanja [, kao] na primer: 冰天雪地, 花天酒地, 昏天黑地, 铺天盖地, 天长地久, [...] 天崩地坼 itd.“⁸ (Ma, 2000: 49); (2) one u kojima se „天 [/tiān/ (nebo)] i 地 [/dì/ (zemlja)] koriste ne bi li se posredstvom njih izrazila osećanja. To je slučaj u primerima 欢天喜地, [...] 顶天立地, 天公地道, 天诛地灭 itd.“ (Ma, 2000: 49)⁹; (3) one

⁷ U izdanju Izdavačke kuće Hanyu da cidian chubanshe [汉语大词典出版社], iz 1996. godine (Ma, 2000: 50).

⁸ Od svih idioma navedenih u Mainom radu, u tekstu pominjemo samo one koje smo i mi pronašli pretragom RSKJ7, i koji su u tom smislu nama relevantni. Objašnjenja ovih idioma data su u poglavlju 3, pod rednim brojevima: 31), 33), 34), 28), 7) i 9).

⁹ Značenja ovih idioma data su pod rednim brojevima 25), 20), 37), 19).

kojima se „izražavaju namere, želje, stanovišta. [U tu grupu spadaju:] 开天辟地, 经天纬地, 翻天覆地, 改天换地, 惊天动地 itd.“ (Ma, 2000: 49)¹⁰

3) idiomi se mogu podeliti na one s aktivnim oblikom (主动式/*zhǔdòng shì*) koji imaju formu X 天 X 地 i X 地 X 天 (ukupno ih je 118) i one s pasivnim oblikom (被动式/*bèidòng shì*) 天 X 地 X, 地 X 天 X i 天地 XX (kojih je svega 57). Izrazita nejednakost u ovom broju odraz je „subjektivnosti ljudskog duha“, koji nastoji da izrazima „u kojima se opisuje neka vrsta kontrole, manipulisanja nebom i zemljom, izrazi svoju želju za kreativnošću“ (Ma, 2000: 49), dok „je razlog nastanka ovih idioma nastojanje da se nebo i zemlja iskoriste u sopstvene svrhe, [koje leži u] kolektivnom nesvesnom naroda Han“ (Ma, 2000: 49).

4) U pogledu odnosa strukture i značenja, takođe se mogu razlikovati tri vrste ovih idioma, i to: (1) idiomi koji su, pored leksema 天 /*tiān*/ (nebo) i 地 /*dì*/ (zemlja), izgrađeni i od dve sinonimne monosilabične lekseme, koje vrlo često zajedno grade složenice, te stoga deluje kao da su 天 /*tiān*/ i 地 /*dì*/ umetnuti unutar neke druge reči, kao što je to recimo slučaj u „罗网“ [*luówǎng*, „mreža, zamka za hvatanje ptica ili lovljenje riba“ [RSKJ7: 860]¹¹ + ‘天地’ [*tiāndì*] „1. nebo i zemlja“ [RSKJ7: 1290] = ‘天罗地网’ [*tiānlúo – dìwǎng*] [...], ‘长久’ [*chángjiǔ*] „dug vremenski period“ [RSKJ7: 145] + ‘天地’¹² = ‘天长地久’ [*tiāncháng – dìjiǔ*] [...] ‘谢天谢地’ [*xiètiān – xièdì*]¹³ (Ma, 2000: 49) i dr. Ovako nastali idiomi „služe za isticanje“ (Ma, 2000: 49). (2) Idiomi koji su, pored leksema 天 /*tiān*/ (nebo) i 地 /*dì*/ (zemlja), izgrađeni od jednosložnih leksema čije je značenje slično, a čija je uloga unutar idioma takođe naglašavanje, isticanje. U ovu vrstu spadaju sledeći primeri: „‘冰’ [*bīng*] „led“ [RSKJ7: 91], ‘雪’ [*xuě*] „sneg“ [RSKJ7: 1489] + ‘天地’ = ‘冰天雪地’ [*bīngtiān – xuědì*], ‘角’ [*jiǎo*] „ćošak, ugao“ [RSKJ7: 654], ‘涯’ [*yá*] „granica“ [RSKJ7: 1500] + ‘天地’ = ‘地角天涯’ [*dìjiǎo-tiānyá*] (...) ‘高’ [*gāo*] „visok“ [RSKJ7: 430], ‘厚’ [*hòu*] „debeo“ [RSKJ7: 546] + ‘天地’ = ‘天高地厚’ [*tiāngāo-dìhòu*]¹⁴ itd.“ (Ma, 2000: 49). (3) Idiomi koji su, osim leksema 天 /*tiān*/ (nebo) i 地 /*dì*/ (zemlja), izgrađeni od antonima, čiji je krajnji cilj, uprkos postojećem dualizmu, da izraze harmoniju i jedinstvo

¹⁰ Značenja ovih idioma data su pod rednim brojevima 27), 35), 21), 22) i 26).

¹¹ U citat smo dodali latiničnu transkripciju pinyin i relevantno značenje na srpskom jeziku, kako bi bilo jasnije. Važi za sve ostale slične primere.

¹² Zbog preglednosti, u svim ostalim primerima izostavljena je transkripcija pinyin i prevod reči 天地 /*tiāndì*/.

¹³ Značenja ovih idioma data su pod rednim brojevima 39), 7) i 30).

¹⁴ Značenja ovih idioma data su pod rednim brojevima 31), 41) i 13). Primer 41) je varijanta idioma koji navodi Ma, u kome su celine A i B zamenile mesta.

suprotnosti. Njih nema puno, a neki od primera su: „ ‘天南地北’, [...] ‘经天纬地’¹⁵ (Ma, 2000: 49).

5) Dualizam otelovljen u idiomima od četiri karaktera izgrađenim od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) prisutan je i na fonetskom nivou, gde se ispoljava, u jednom broju primera (njih ukupno 39, odnosno u 22% slučajeva) kroz tzv. šuangšeng [双声/ shuāngshēng] i dijejun [叠韵/ diéyùn]¹⁶, što se vidi, između ostalih, i u idiomu 翻天覆地 (Ma, 2000: 50)/fāntiān – fùdì/. Ritmičnost omogućena dvema stopama (koje mi iz ugla strukturne analize u poglavlju 3. nazivamo celinama A i B), kombinacije ravnog tona (平/ píng) s uzlaznim i silaznim (仄/ zè), kao i bezvučnost glasa „t” u leksemi /tiān/, nasuprot zvučnosti glasa „d” iz lekseme /dì/, doprinose fonetskoj harmoniji ovih idioma (Ma, 2000: 50, videti za detaljnija objašnjenja).

3. Strukturna i semantička analiza frazeologizama izgrađenih od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja)

Posmatrano iz ugla strukture, od ukupno 41 leksičke jedinice izgrađene od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) koje nalazimo u RSKJ7, njih 38 (tj. 93%) javlja se u formi frazeologizama¹⁷, od kojih 37 ima formu idioma od četiri karaktera (成语/chéngyǔ)¹⁸, a samo jedan formu poslovice. Preostale tri leksičke jedinice jesu: fiksna fraza (primer br. 1), vlastita imenica (primer br.2), i tzv. nomenklaturni naziv¹⁹ (primer br. 3). Budući da čine ogromnu većinu, strukturnoj i semantičkoj analizi idioma od četiri karaktera biće posvećena najveća pažnja, dok ćemo ostale četiri leksičke jedinice i objašnjenje njihove strukture i značenja dati odmah na početku.

1) 拜天地 /bài tiāndì/: [dosl. klanjati se – nebo – zemlja], „[isto kao] 拜堂 bài//táng: na venčanjima po tradicionalnim običajima, mlada i mladoženja obavljaju ritualno

¹⁵ Značenja ovih idioma data su pod rednim brojevima 40) i 35).

¹⁶ Huang i Lijao (Huang & Liao, 2002: 258) šuangšeng definišu kao proste, jedno-morfemske dvosložne reči kod kojih „svaki slog počinje istim inicijalom”, dok se dijejun odnosi na proste, jedno-morfemske dvosložne reči kod kojih se „oba sloga završavaju istim finalom”. U gorenavedenom primeru, obe celine počinju suglasnikom „f”, što je primer za tzv. šuangšeng.

¹⁷ Prema Fu (2004: 197) idiomatske fraze ili frazeologizmi (熟语/shúyǔ) u kineskom jeziku obuhvataju: idiome od četiri karaktera (成语/chéngyǔ), poslovice (谚语/yànyǔ), alegorijske izraze (歇后语/xiēhòuyǔ) i ustaljene izraze (惯用语/guànyòngyǔ).

¹⁸ Prema Kristalu (1996: 105), idiomima se smatraju veoma stabilne kolokacije koje se prilikom usvajanja „mora[ju] učiti kao celina, a ne kao ‘zbir njenih delova’.” Huang i Lijao (Huang & Liao, 2002: 317) kažu da su „idiomi od četiri karaktera vrsta fiksnih fraza književnog stila koje se prenose s generacije na generaciju i često koriste”. Odlikuje ih „celovitost značenja” i „kompaktnost strukture”, a što se porekla tiče, nastale su na osnovu mitskih ili istorijskih priča, mogu biti rečenice iz klasične poezije ili filozofskih, književnih i drugih spisa, mada ima i onih koje potiču iz svakodnevnog govora običnog naroda (Huang & Liao, 2002: 317-319).

¹⁹ Šipka definiše nomenklaturne nazive kao lekseme „vezan[e] za stručnu sferu upotrebe, koje označavaju konkretne predmete i aktivnosti unutar dane profesije, [...]” (2006: 83).

klanjanje nebu i zemlji. Označava takođe i posetu roditeljima nakon poklona nebu i zemlji, ne bi li se i njima iskazalo poštovanje" [RSKJ7: 32]. Ši (Shi, 2000: 165) objašnjava da je ovaj izraz postao i „zamena“ za izraz „venčanje“ iz tog razloga što je praksa „klanjanja nebu i zemlji“ predstavljala centralni deo svadbene ceremonije.

2) 天地会 /Tiāndìhuì/: [dosl. nebo – zemlja – društvo], „naziv tajnog društva koje je nastalo početkom dinastije Čing, a koje je za cilj imalo rušenje te i povratak na vlast prethodne dinastije Ming. [...]“ [RSKJ7: 1290]²⁰.

3) 天地头 /tiāndìtóu/: [dosl. nebo – zemlja – glava; početak ili kraj], „(u štamparstvu) gornja i donja margina stranice “ [KER: 1217].

4) 不知天高地厚/bù zhī tiān gāo dì hòu/: [dosl. ne – znati – nebo – visok – zemlja – debeo], „označava ograničenost nečijih vidika, aroganciju i umišljenost“ [RSKJ7: 113], „[...] u potpunosti preceniti svoje sposobnosti, ne razumeti stvari“ [KER: 103].

Po svojoj strukturi, fiksna fraza pod rednim brojem 1) spada u predikatsko-objekatske (u daljem tekstu PO) sintagme. Na mestu predikatskog dela ove sintagme nalazi se glagol 拜/bài/ (klanjati se), iza koga sledi njegov objekat, imenica 天地 /tiāndì/ (nebo i zemlja). Vlastita imenica pod rednim brojem 2), kao i nomenklturni naziv pod rednim brojem 3), strukturno posmatrano, pripadaju atributivnim sintagmama u kojima vlada odnos modifikacije. Na mestu centralne reči u primeru br. 2) nalazi se imenica 会/huì/ (društvo, asocijacija [KER: 530]), dok se na mestu centralne reči u primeru br. 3) nalazi zajednička imenica 头/tóu/ (glava; vrh; početak ili kraj itd. [KER: 1244]). Ulogu modifikatora (u ovom slučaju atributivnog elementa koji dolazi ispred imenice) u obe lekseme ima imenica 天地 /tiāndì/ (nebo i zemlja). Primer broj 4) predstavlja izreku, koja se u strukturnom smislu može podvesti pod kategoriju PO sintagmi, u kojoj se na mestu predikatskog dela nalazi 不知/bù zhī/ (ne znati), kao skraćeni odričan oblik glagola 知道/zhīdào/ (znati), a na mestu objekta idiom od četiri karaktera 天高地厚/tiāngāo – dìhòu/ o čijoj će strukturi i značenju biti reči kasnije u tekstu (vidi primer pod rednim brojem 13).

Kao što je u tekstu iznad već pomenuto, idiomi od četiri karaktera čine ogromnu većinu leksičkih jedinica izgrađenih od leksema 天/tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) datih u RSKJ7, zbog čega okosnicu ovog rada čini upravo njihova analiza. U tu svrhu primenjujemo strukturalni i semantički kriterijum koje je postavio Fu (2004:

²⁰ Dinastija Ming (明/Míng) bila je na vlasti od 1368. do 1644. godine (ACHC: 71). Dinastija Čing (清/Qīng) vladala je Kinom u periodu od 1636. do 1912. godine (ACHC: 79).

200, 201). Strukturnom analizom bavimo se u potpoglavlju 3.1, a semantičkom u potpoglavlju 3.2.

3.1. Strukturna analiza idioma od četiri karaktera izgrađenih od leksema 天/tiān/ (nebo) i 地/dì/ (zemlja)

Fu (2004: 200), idiome od četiri karaktera²¹, prema unutrašnjoj strukturi, tj. odnosu i funkciji koju unutar idioma imaju njegovi elementi deli na one sa: subjekatsko-predikatskom (u nastavku skraćeno SP) strukturom, PO, predikatsko-dopunskom (PD), predikatsko-objekatsko-dopunskom (POD), strožernom strukturom, odnosom modifikacije i naporednom strukturom, od kojih se ovi poslednji mogu dalje podeliti na dve veće podvrste, i to: one u kojima naporedan odnos postoji između dve glavne celine unutar idioma (prvu celinu čine prva dva, drugu druga dva karaktera) i one u kojima naporedan odnos postoji između sva četiri karaktera koji čine dati idiom (Fu, 2004: 200, 201). Prva podvrsta, odnosno idiomi od četiri karaktera u kojima su jasno razgraničene dve celine dalje se može dodatno podeliti na: „one u kojima se elementi ponavljaju“, „one kod kojih između prve i druge celine postoji odnos poređenja ili kontrastiranja“, „one u kojima postoji sukcesivni odnos između prve i druge celine“, „one u kojima druga celina predstavlja cilj radnje označene prvom celinom“ i „one u kojima između prve i druge celine postoji odnos uzrok-posledica“²² (Fu, 2004: 200, 201). Analiza unutrašnje strukture 37 idioma od četiri karaktera izgrađenih od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) po gorenavedenim Fuovim kriterijumima podele, pokazala je da njih 36 pripada idiomima s naporednom strukturom, tačnije podgrupi onih u kojima naporedan odnos postoji između dve glavne celine, a čiji se „elementi ponavljaju“ u cilju naglašavanja (Fu, 2004: 200)²³, dok samo jedan ima strukturu PO. Reč je o sledećem primeru. :

- 5) 别有天地 /biéyǒu – tiāndì/: [dosl. pored (toga), drugi – imati – nebo – zemlja], „potpuno drugi, sasvim neki drugi svet, koristi se da označi očaravajući pejzaž“ [RSKJ7, 89].

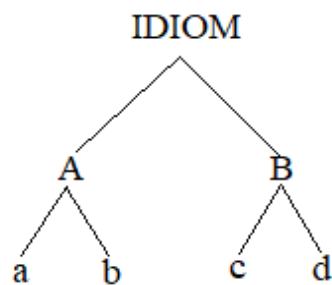
²¹ Za druge načine podele videti Razić (1983: 168-170).

²² Prevod citiranih delova predstavlja slobodniji prevod autorke ovog teksta.

²³ Iako se nije posebno bavio idiomima izgrađenim od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja), već govori u načelu o ovoj vrsti frazeologizama, Fu (2004: 200) ipak navodi i primer koji je u ovom tekstu označen brojem 25), što u neku ruku možemo uzeti i kao potvrdu ispravnosti našeg zaključka da idiomi od četiri karaktera izgrađeni od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) pripadaju ovoj vrsti, budući da svi dole navedeni primeri imaju identičnu unutrašnju strukturu.

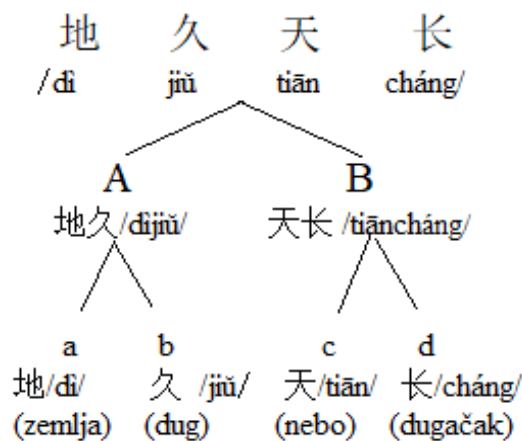
U ovom idiomu, ulogu predikata ima glagol 有 /yǒu/ (imati), ispred koga se nalazi 别 /bié/ (pored toga, drugi) koji ima funkciju modifikatora (tačnije priloške odredbe). Na mestu objekta nalazi se leksema 天地 /tiāndì/(nebo i zemlja).

U nastavku teksta posebno ćemo se baviti idiomima izgrađenim od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) koji imaju naporednu strukturu. Naporedna struktura se, radi lakšeg razumevanja, može objasniti kao spoj celina A i B, koje imaju potpuno ravnopravan status unutar idioma. Celinu A čine prva dva karaktera (koje možemo nazvati elementima a. i b.), dok celinu B čine treći i četvrti karakter (elementi c. i d.). Predstavljena dijagramom, ona bi izgledala ovako:

Dijagram 1. naporedna struktura idioma od četiri karaktera

Na konkretnom primeru, to bi izgledalo ovako:

Dijagram 2. Struktura idioma 地久天长²⁴.

²⁴ Ovaj idiom kao celina ima značenje „postojati onoliko dugo koliko i nebo i zemlja, večan, nepromenljiv (najviše se koristi za ljubav)” [RSKJ7: 1290].

Kako i između elemenata a. i b. s jedne, i c. i d. s druge strane, postoje neki od gorenavedenih sintagmatskih odnosa, mi smo gorepomenutu Fuovu podelu (2004: 200, 201), u radu primenili u nešto modifikovanom obliku. Preciznije rečeno, umesto da posmatramo odnos koji postoji **između** dvaju naporednih celina (Fu, 2004: 200, 201) A i B, mi analiziramo odnose koji postoje **unutar** svake od njih, a između elemenata a. i b. s jedne, i c. i d. s druge strane. Prema odnosima koji postoje između tih elemenata, idiome od četiri karaktera izgrađene od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) možemo dalje podeliti na sledeće podvrste, i to:

1. Idiome u kojima između elemenata a. i b. s jedne i c. i d. s druge strane postoji odnos SP;

2. Idiome u kojima između elemenata a. i b. s jedne, i c. i d. s druge strane postoji odnos PO;

3. Idiome u kojima između elemenata a. i b. s jedne, i c. i d. s druge strane postoji odnos modifikacije;

U nastavku ćemo sve idiome izgrađene od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) koje smo pronašli u RSKJ7 razvrstati u gorenavedene tri kategorije.

3.1.1. Idiomi u kojima između elemenata a. i b. s jedne i c. i d. s druge strane postoji odnos SP

Ovo je grupa idioma u kojima su elementi a. i c. subjekti, a b. i d. predikati celina A i B. Njih ima ukupno 14:

6) 天翻地覆²⁵/tiānfān – dìfù/: [dosl. nebo – preokrenuti – zemlja – prevrnuti], „1. opisuje korenitu promenu; 2. opisuje veliku buku, metež“ [RSKJ7: 1291].

7) 天长地久²⁶/tiāncháng – dìjiǔ/: [dosl. nebo – dugačak – zemlja – dug], „postojati onoliko dugo koliko i nebo i zemlja, večan, nepromenljiv (najviše se koristi za ljubav)“ [RSKJ7: 1290].

8) 天荒地老²⁷/tiānhuāng – dìlǎo/: [dosl. nebo – pust, zapušten – zemlja – star], „označava dug vremenski period“ [RSKJ7: 1291], „do kraja sveta, večan“ [KER: 263].

9) 天崩地坼 /tiānbēng – dìchè/: [dosl. nebo – srušiti se; raspuknuti – zemlja – raspuknuti], „[isto značenje kao] 天崩地裂 [/tiānbēng – dìliè/]²⁸“ [RSKJ7: 1290].

²⁵ U RSKJ7 [284] navedena je i varijanta 地覆天翻 /dìfù – tiānfān/ s potpuno istim značenjem, u kojoj su celine A i B zamenile mesta.

²⁶ U gorepredstavljenom Dijagramu 2. prikazana je struktura varijeteta ovog idioma u kome su celine A i B zamenile mesta, ali je značenje ostalo isto.

²⁷ U RSKJ7 i KER-u navedena je i varijanta 地老天荒 /dìlǎo – tiānhuāng/ s potpuno istim značenjem, u kojoj su celine A i B zamenile mesta.

10) 天崩地裂 /tiānbēng – dìliè/: [dosl. nebo – srušiti se; raspuknuti – zemlja – pocepati; raspuknuti], „nebo se ruši i zemlja otvara, opisuje zaglušujući zvuk ili ogromnu promenu“ [RSKJ7: 1290].

11) 天差地远 /tiānchā – dìyuǎn/: [dosl. nebo – različit – zemlja – dalek], „opisuje ogromnu razliku“ [RSKJ7: 1290], biti kao nebo i zemlja.

12) 天悬地隔 /tiānxuán – dìgé/: [dosl. nebo – dalek – zemlja – razdvojiti], „[isto značenje kao] 天差地远 [/tiānchā – dìyuǎn/]“ [RSKJ7: 1294], biti kao nebo i zemlja.

13) 天高地厚 /tiāngāo – dìhòu/: [dosl. nebo – visok – zemlja – debeo], „1. opisuje duboku privrženost; 2. ukazuje na kompleksnost i dubinu stvari [...]“ [RSKJ7: 1291].

14) 天寒地冻 /tiānhán – dìdòng/: [dosl. nebo – hladan – zemlja – zamrznuti], „opisuje izuzetno hladno vreme“ [RSKJ7: 1291].

15) 天昏地暗 /tiānhūn – dì'àn/: [dosl. nebo – mračan – zemlja – taman, mračan], „1. opisuje guste crne oblake ili situaciju kada, zbog jakog vetra pesak prekrije nebo i zemlju; 2. opisuje vlasti ogrezle u korupciji ili društvo koje je u haosu; 3. opisuje veoma visok stepen“ [RSKJ7: 1291].

16) 天昏地黑 /tiānhūn – dìhēi/: [dosl. nebo – mračan – zemlja – crn, taman], „[isto značenje kao] 天昏地暗 [/tiānhūn – dì'àn/]“ [RSKJ: 1291].

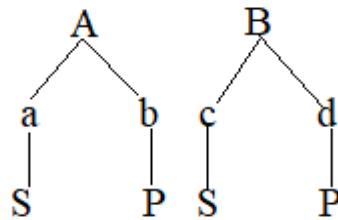
17) 天旋地转 /tiānxuán – dìzhuǎn/: [dosl. nebo – vrteti se – zemlja – okretati se], „1. opisuje osećaj vrtoglavice; 2. opisuje ogromnu promenu; 3. opisuje strašan metež“ [RSKJ7: 1294].

18) 天造地设 /tiānzào – dìshè/: [dosl. nebo – stvarati – zemlja – uspostaviti, urediti], „[opisuje nešto što] prirodno nastaje i kao takvo odgovara određenom idealu“ [RSKJ7: 1294], idealan.

19) 天诛地灭 /tiānzhū – dìmiè/: [dosl. nebo – ubiti – zemlja – učiniti da nešto izumre, nestane], „označava da nešto ni nebo ni zemlja ne mogu trpeti, izdržati (uglavnom se koristi kada se neko zaklinje)“ [RSKJ7: 1294], slično izrazu „tako mi Boga“ ili „ne video bela dana ako...“ u srpskom jeziku.

U svim gorenavedenim primerima, između elemenata a. i b. unutar celine A, kao i između elemenata c. i d. unutar celine B postoji odnos SP. Na mestu subjekta nalaze se lekseme 天 /tiān/ (nebo) ili 地 /dì/ (zemlja), dok se na mestu predikata u ovim SP sintagmama nalaze glagoli ili pridevi. Njihova unutrašnja struktura može se prikazati sledećim dijagramom:

²⁸ Iako po značenju potpuno isti, radi provere njihove strukture, idiomi od četiri karaktera koji se razlikuju po jednom sastavnom elementu (karakteru) u ovom tekstu razmatrani su zasebno.

Dijagram 3. Struktura SP svake od naporednih celina idioma

3.1.2. Idiomi u kojima između elemenata a. i b. s jedne, i c. i d. s druge strane postoji odnos PO

Ovoj grupi pripada ukupno 12 idioma od četiri karaktera izgrađenih od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) koji su navedeni u RSKJ7. Između elemenata a. i b. unutar celine A, i c. i d. unutar celine B postoji sintagmatski odnos predikat (P) + objekat (O). Toj kategoriji pripadaju sledeći idiomi:

20) 顶天立地 /dǐngtiān – lìdì/: [dosl. podupirati glavom – nebo – stajati; uspraviti – zemlja], „opisuje nečiju zadivljujuću pojavu, odvažnost, nesalomiv duh“ [RSKJ7: 306; KER: 280].

21) 翻天覆地 /fāntiān – fùdì/: [dosl. preokrenuti – nebo – prevrnuti – zemlja], „1. opisuje veliku, korenitu promenu; 2. opisuje veliku buku, metež“. [RSKJ7: 358].

22) 改天换地 /gǎitiān – huàndì/: [dosl. promeniti – nebo – zameniti – zemlja], „iz korena transformisati prirodu, sve pod kapom nebeskom. U metaforičkom smislu označava veliku promenu“ [RSKJ7: 417; KER: 381].

23) 撼天动地 /hàntiān – dòngdì/: [dosl. (uz)drmati, zaljuljati – nebo – pokrenuti – zemlja], „opisuje glasan, snažan zvuk ili nešto što je moćno, snažno“ [RSKJ7: 515], „zatresti nebo i zemlju“ [KER: 469].

24) 呼天抢地 /hūtiān – qiāngdì/: [dosl. vikati, glasno dozivati – nebo – udariti – zemlja], „naglas dozivati nebo i udarati glavom o zemlju. Opisuje beskrajnu tugu“ [RSKJ7: 548].

25) 欢天喜地 /huāntiān – xǐdì/: [dosl. srećan, radostan – nebo – veseo, radostan – zemlja], „presrećan, lud od sreće“ [KER: 515].

26) 惊天动地 /jīngtiān – dòngdì/: [dosl. uzbuditi, uznemiriti – nebo – pomeriti; uzbuditi, dirnuti – zemlja], „1. opisuje gromoglasan, snažan zvuk; 2. opisuje moćnost, jačinu, snagu“ ili „veliki (uspeh), veliko (delo)“ [RSKJ7: 687; KER: 632].

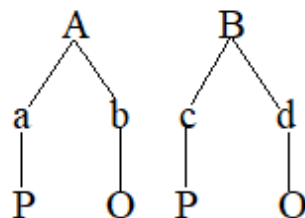
27) 开天辟地 /kāitiān – pìdì/: [dosl. otvoriti, započeti (s nečim) – nebo – otvoriti (neko novo polje) – zemlja], „prema legendi svet je nastao tako što je Pangu razdvojio nebo od zemlje. Iz tog razloga, ovaj idiom koristi se da označi početak univerzuma ili od početka istorije“ [RSKJ7: 725], od nastanka sveta, otkad je sveta i veka.

28) 铺天盖地 /pūtiān – gài dì/: [dosl. raširiti, rasprostrti – nebo – prekriti – zemlja], „opisuje jačinu, snagu, veliki uticaj i sveprisutnost“ [RSKJ7: 1016].

29) 谈天说地 /tántiān – shuōdì/: [dosl. razgovarati, raspravljati o – nebo – govoriti – zemlja], „ćaskanje, čavrljanje bez kraja i konca“ [RSKJ7: 1268].

30) 谢天谢地 /xiètiān – xièdì/: [dosl. zahvaljivati se – nebo – zahvaljivati se – zemlja], „sujeverni ljudi smatraju da su dobre životne prilike rezultat zaštite koju im pružaju duhovi neba i zemlje, zbog čega im se treba zahvaliti. U današnje vreme ovaj idiom se koristi da se izrazi zahvalnost ili radovanje zbog nečega“ [RSKJ7: 1452].

Iz gorenavedenih primera 20) – 30) vidi se da se kod ove vrste idioma od četiri karaktera izgrađenih od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) na pozicijama a. i c. unutar celina A i B nalazi glagol, dok se na pozicijama b. i d. nalaze lekseme 天/tiān/ (nebo), odnosno 地 /dì/ (zemlja). Naporedne celine A i B imaju identičnu strukturu, koja može biti prikazana sledećim dijagramom:

Dijagram 4. Struktura PO svake od naporednih celina

Kao što je i Ma (2000: 49) primetila, izuzetno interesantno jeste i to što u većini gorenavedenih idioma (u primerima pod rednim brojevima 21), 22), 23), 25), 26), 27) i 28), glagoli koji se nalaze na pozicijama a. i c. unutar idioma, zajedno grade dvosložne lekseme, takođe glagole, čije je značenje slično značenjima koje ti jednosložni glagoli imaju. Konkretno, u primeru br. 21) jednosložni glagoli 翻/fān/ (preokrenuti) i 覆/fù/ (prevrnuti) zajedno grade leksemu 翻覆/fānfù/, čija su značenja, između ostalih, i „[isto kao prvo značenje glagola] 翻 [fān/]“, tj. „preokrenuti, izvrnuti“ [RSKJ7: 356] i „velika i korenita promena“ [RSKJ7: 357], što

je identično jednom od značenja idioma kao celine. Iako se značenje idioma kao celine ne mora nužno u potpunosti poklapati sa značenjem dvosložnog glagola koje u gorenavedenim primerima grade monosilabične lekseme na pozicijama a. i c, njihovo značenje je u bliskoj vezi ili se može objasniti kao prošireno značenje nastalo metaforičkim transferima s jednog na drugo polje našeg iskustva. Kao ilustraciju ove druge situacije navešćemo primer pod rednim brojem 23) u kome jednosložni glagoli 撼 /hàn/ (uz)drmati, zaljuljati) i 动/dòng/ (pokrenuti) grade dvosložni glagol 撼动 /hàndòng/, čije je značenje „drmati, uzdrmati“ [RSKJ7: 515], dok idiom kao celina „opisuje glasan, snažan zvuk ili nešto što je moćno, snažno“ [RSKJ7: 515], „zatresti nebo i zemlju“ [KER: 469]. U ovom slučaju se radnje koje opisuju fizičke aktivnosti, preslikavaju na domen „manje opipljivog“ zvuka i apstraktni domen „snage, moći“ kojom se nešto dešava.

3.1.3. Idiomi u kojima između elemenata a. i b. s jedne, i c. i d. s druge strane postoji odnos modifikacije

Pretragom jezičkog materijala datog u RSKJ7, otkriveno je 10 idioma od četiri karaktera naporednog odnosa, koji bi prema unutrašnjoj strukturi celina A i B, mogli da se okarakterišu kao primeri odnosa modifikacije. U dolenavedenim primerima, elementi a. i c. imaju ulogu modifikatora (M) (tj. atributa), koji bliže određuje centralne reči (CR), odnosno elemente b. i d. U funkciji modifikatora uglavnom se nalaze imenice i pridevi, a samo u jednom slučaju (primer br.36) na tom mestu se nalazi broj.

31) 冰天雪地 /bīngtiān – xuědì/: [dosl. led – nebo – sneg – zemlja], „sneg i led su okovali i nebo i zemlju, opisuje veoma veliku hladnoću“ [RSKJ7: 92].

32) 洞天福地 /dòngtiān – fúdi/: [dosl. rupa (jama, pećina) – nebo – sreća – zemlja], „u religijskom daoizmu označava mesto na kome borave besmrtnici. Danas se koristi uopšteno da označi pejzaže čuvene po svojoj lepoti“ [RSKJ7: 315].

33) 花天酒地 /huātiān – jiǔdì/: [dosl. cvet; (metafor.) mlada i lepa devojka; prostitutka – nebo – rakija, vino – zemlja], „opisuje život ogrezao u jelu, piću, kockanju i posećivanju javnih kuća; raskalašan, raspusan život“ [RSKJ7: 558].

34) 昏天黑地 /hūntiān – hēidì/: [dosl. mračan, taman – nebo – crn, taman – zemlja], „1. opisuje nebo koje se smrklo; 2. opisuje stanje pomućene, nejasne svesti; 3. opisuje raspusan i dekadentan način života; 4. opisuje ozbiljnu tuču ili svađu; 5. opisuje društvo upalo u dekadenciju ili haotično stanje u društvu“ [RSKJ7: 587, KER: 533].

35) 经天纬地 /jīngtiān – wěidì/: [dosl. vertikalna osnova (u tkanju) – nebo – horizontalna potka (u tkanju) – zemlja], „držati i nebo i zemlju pod svojom kontrolom – biti izuzetno sposoban“ [KER: 631].

36) 九天九地 /jiǔtiān – jiǔdì/: [dosl. devet – nebo – devet – zemlja], „jedan na nebu, drugi na zemlji, označava ogromnu razliku“ [RSKJ7: 698], slično izrazu „kao nebo i zemlja“ u srpskom jeziku.

37) 天公地道 /tiāngōng – dìdào/: [dosl. nebo – pravičan, pravedan – zemlja – razum, moralnost], „označava nešto izuzetno pravedno, pravično i koje je u skladu sa zdravim razumom“ [RSKJ7: 1291].

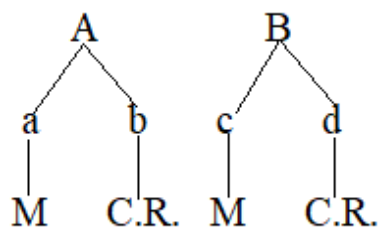
38) 天经地义 /tiānjīng – dìyì/: [dosl. nebo – norma, princip – zemlja – pravičan, nepristrasan], „označava da je nešto potpuno ispravno, van svake sumnje“ [RSKJ7: 1291].

39) 天罗地网 /tiānlú – dìwǎng/: [dosl. nebo – mreža, zamka za hvatanje ptica – zemlja – mreža za lovljenje riba ili ptica], „postaviti mreže, zamke na sve četiri strane. Metaforičko značenje: čvrsto opkoliti neprijatelja, begunca itd.“ [RSKJ7:1292].

40) 天南地北 /tiānnán – dìběi/: [dosl. nebo – jug – zemlja – sever], „1. opisuje veliku razdaljinu ili mesta koja su veoma udaljena jedno od drugog; 2. označava beskrajn razgovor o svemu i svačemu“ [RSKJ7: 1292].

41) 天涯海角 /tiānyá – dìjiǎo/: [dosl. nebo – granica – zemlja – ćošak, ugao], „1. [isto što i] 天涯海角“ [RSKJ7:1294]. 天涯海角 [tiānyá – hǎijiǎo/]: kraj sveta, najudaljenija tačka na svetu“ [KER: 1220/21].

Struktura svih gorenavedenih idioma prikazana je Dijagramom 5:

Dijagram 5. Struktura MCR svake od naporednih celina

Interesantno je da se primeri koje smo svrstali u ovu kategoriju pojavljuju zapravo u dve forme. Prva je ona ilustrovana primerima 31) – 36), u kojoj se na pozicijama a. i c. nalaze imenice (冰/bīng/: led; 雪/xuě/: sneg; 洞/dòng/: rupa,

(jama, pećina); 福/fú/: sreća; 花/huā/: cvet; (metafor.) mlada i lepa devojka; prostitutka; 酒/jiǔ/: rakija, vino; 经/jīng/: vertikalna osnova (u tkanju); 纬/wěi/ horizontalna potka (u tkanju), pridevi (昏/hūn/: mračan, taman; 黑/hēi/: crn, taman) ili brojevi (九/jiǔ/: devet) koji modifikuju centralnu reč b. odnosno d. (天 /tiān/: nebo/ odnosno 地 /dì/: zemlja) unutar celina A i B. Druga forma, ilustrovana primerima 37) – 41), jeste ona u kojoj se na mestu modifikatora (atributa), tj. na pozicijama a. i c. nalaze lekseme 天 /tiān/ (nebo) odnosno 地 /dì/ (zemlja), dok se na mestu centralne reči (pozicijama b. i d.) nalaze imenice ili pridevi (公/gōng/: pravičan, pravedan; 道/dào/: razum; moralnost; 经/jīng/: norma, princip; 义/ yì/: pravičan, nepristrasan; 罗/luó/: mreža, zamka za hvatanje ptica; 网/wǎng/: mreža za lovljenje riba ili ptica; 南/nán/: jug; 北/běi/: sever; 涯/yá/: granica; 角/jiǎo/: ćošak, ugao).

Kao što je to zapazila Ma (2000: 49), a što smo pomenuli u odeljku koji se bavi PO strukturom idioma, i kod ove grupe primera 天 /tiān/ (nebo), odnosno 地 /dì/ (zemlja) ulaze u kolokacije s čitavim leksemama, zbog čega se stiče utisak da su umetnute unutar ovih već postojećih složenica. Tako u primeru 34) jednosložne lekseme 昏/hūn/ i 黑/hēi/ koje se nalaze na pozicijama a. i c. grade dvosložnu leksemu 昏黑 /hūnhēi/ „mračan, taman“ [RSKJ7: 587], dok u primeru 37), jednosložne lekseme 公/gōng/ i 道/dào/ koje se nalaze na pozicijama b. i d. grade dvosložnu leksemu: 公道 /gōngdào/: „istina, pravda“ [RSKJ7:451]. Slično je i sa primerima 35), 39) i 40) koje je objasnila Ma (2000: 49), i o kojima je već bilo reči u poglavlju 2. Posebno je zanimljiv primer br. 36), jer u njemu 天/tiān/ (nebo), odnosno 地 /dì/ (zemlja) grade složenice s brojem 九/jiǔ/ (devet)²⁹. Leksema 九天 /jiǔtiān/ znači „najviši; visoko u nebesima“ [RSKJ7: 698], dok leksema 九地 /jiǔdì/ znači „najdublji; duboko u zemlji“ [RSKJ7: 697]. Te dve lekseme spojene su u naporednoj konstrukciji ovog idioma, u cilju naglašavanja različitosti koja postoji između dve stvari.

3.2. Semantička analiza

²⁹ Čen (Chen, 2017b: 6–7), navodi da postoje tumačenja po kojima broj „devet“ u ovim leksemama zaista označava broj. Ipak, on ga tumači u prenesenom smislu „izuzetno“, „vrlo“, „veoma“. Slažemo se s tim da se ovde broj devet treba razumeti u prenesenom značenju, jer je to u potpunosti u skladu sa misticizmom tog broja u kineskoj kulturi. Guo (2015: 271) prenosi mišljenje Sju Juendija (徐元济/Xu Yuanji) i Sju Šija (徐石/Xu Shi), po kojima se misticizam ovog broja „vrlo verovatno može dovesti u vezu sa totemizmom u drevnoj Kini“, odnosno obožavanjem devetoglavog zmaja, koji je bio „kolektivni simbol snage, moći, neustrašivosti, nepobedivosti i prosperiteta ljudskog roda“. Drevni Kinezi broj devet smatraju takođe i simbolom „volje Neba“ (Guo, 2015: 272). Detaljnije o simbolici ovog broja videti u Guo (2015).

Analiza idioma od četiri karaktera izgrađenih od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) koji su navedeni u RSKJ7, pokazala je da se njima izražava veoma širok dijapazon značenja. 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) koriste se kao koncepti koji su u čovekovoј svesti povezani sa „beskonačnošću“, „večnošću“ i „vrlo visokim stepenom nečega“, ne bi li se na slikovit način opisale različite pojave, radnje, osobine i stanja koja, neka u nešto manjem stepenu, a neka u potpunosti pripadaju apstraktnim domenima. Fu (2004: 201) ističe da „razumevanje značenja svake pojedinačne morfeme pomaže razumevanju značenja idioma od četiri karaktera kao celine“, ali da se ipak, kada je reč o „njihovom značenju kao celini, razlikuju tri situacije[, i to:] 1. značenje idioma u celini predstavlja direktan spoj značenja svake od njegovih morfema“; „2. značenje idioma kao celine ne može se razumeti direktnim spajanjem značenja njegovih morfema, već je odnos između celovitog značenja i značenja svake od morfema proizvod konvencije koju su ustanovili ljudi [tokom upotrebe] [i ...] 3. metaforičko značenje“ (Fu, 2004: 201, 202). Primenivši ovu podelu u analizi značenja idioma koji su predmet ovog rada, možemo zaključiti da je najmanji broj značenja nastao prostim slaganjem značenja sastavnih morfema, tj. karaktera, najveći je nastao metaforičkim preslikavanjima na apstraktne domene, dok je broj onih koje bismo mogli uvrstiti u kategoriju konvencionalnih, između ova dva. S obzirom na to da je bez detaljne dijahronijske analize, tj. uvida u procese nastanka i promene značenja ovih idioma teško odrediti koja su to značenja nastala metaforičkim preslikavanjima, a koja su proizvod konvencije, a da bismo izbegli arbitrarnost koja bi se, bez tačno definisanih merila podele mogla pripisati listi koju dajemo u nastavku, ovde ćemo ukratko obrazložiti kriterijume po kojima smo izvršili razvrstavanje idioma na dole navedene tri kategorije. Naime, u metaforička značenja svrstana su ona čiji nastanak može biti objašnjen preslikavanjima s jednog na drugi kognitivni domen posredstvom različitih konceptualnih metafora navedenih u Glavnoj listi metafora³⁰. U tu grupu spadala bi značenja koja se odnose na osobine (u našem slučaju to su: različitost, kompleksnost, odvažnost, sposobnost, pravičnost, važnost i posedovanje moći, prestiža), stanja, promene, poređenje, vreme, emocije, moralnost i društvo (Lakoff, Espenson & Schwartz, 1991). Sva ostala svrstali smo u grupu konvencionalnih značenja. U tom smislu, dole predstavljena podela nije ništa drugo do jedna od mogućnosti koja bi u budućnosti mogla i trebalo biti potvrđena ili revidirana detaljnijim etimološkim studijama.

³⁰ Master Metaphor List. (Lakoff, G., Espenson, J. & Schwartz, A., 1991).

Značenja idioma izgrađenih od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja) se, po načinu nastanka mogu podeliti na:

1. Značenja nastala direktnim spajanjem značenja svake od gradivnih morfema/karaktera
2. Značenja nastala metaforičkim preslikavanjima na apstraktni domen
3. Značenja nastala kao rezultat konvencije

3.2.1. Značenja nastala direktnim spajanjem značenja svake od gradivnih morfema/karaktera

U ovu kategoriju spadaju:

- (1) Idiomi kojima se opisuju vremenske prilike, odnosno hladnoća: primeri pod rednim brojem 14) i 31);
- (2) Idiomi kojima se opisuje tmina, mrak: prvo značenje primera pod rednim brojem 15), primer br. 16) i prvo značenje primera pod br. 34);
- (3) Idiomi kojima se označava velika udaljenost, razdaljina: prvo značenje primera pod rednim brojem 40) i primer br. 41);

3.2.2. Značenja nastala metaforičkim preslikavanjima na apstraktni domen

Apstraktni domeni obuhvaćeni ovom kategorijom obuhvataju sledeće:

- (1) sposobnost: primer pod rednim brojem 35);
- (2) zadivljujuća pojava, odvažnost, nesalomiv duh: primer pod rednim brojem 20);
- (3) pravičnost, nešto što je zdravorazumsko, ispravnost: primeri pod rednim brojevima 37) i 38);
- (4) moć, snaga, prestiž i tome slična značenja: jedan od smislova primera pod rednim brojem 23); drugo značenje primera br. 26) i primer 28);
- (5) ideal: primer pod rednim brojem 18);
- (6) izuzetno visok stepen: treće značenje primera pod rednim brojem 15);
- (7) snažna emocija: prvo značenje primera pod rednim brojem 13) i primeri br. 24), 25);
- (8) kompleksnost stvari: drugo značenje primera pod rednim brojem 13);
- (9) razvratan, raspusan život, raskalašnost: primer pod rednim brojem 33) i treće značenje primera br. 34);
- (10) korupcija vlasti i društvo u haosu: drugo značenje primera pod rednim brojem 15) i peto značenje primera br. 34);

- (11) promena: prvo značenje primera pod rednim brojem 6), jedno od navedenih značenja primera pod rednim brojevima 9) i 10), drugo značenje primera br. 17), prvo značenje primera br. 21) i primer br. 22);
- (12) velika razlika: primeri pod rednim brojem 11), 12) i 36);
- (13) dužina vremenskog trajanja: primeri pod rednim brojevima 7), 8) i 27);
- (14) zamka, opsada: primer pod rednim brojem 39);

3.2.3. Značenja nastala kao rezultat konvencije

Smatramo da su, usled česte upotrebe u nekom vremenskom periodu, značenja nastala kao rezultat konvencije sledeća:

(1) buka, graja, metež, svađa, tuča i društveni nemiri: drugo značenje primera pod rednim brojem 6), treće značenje primera br. 17), drugo značenje primera br. 21), četvrto i peto značenje primera br. 34);

(2) jačina zvuka i snaga pokretanja: jedno od navedenih značenja primera pod rednim brojevima 9) i 10), primer br. 23), prvo značenje primera pod rednim brojem 26);

(3) vrtoglavica, bunilo, gubitak svesti: prvo značenje primera pod rednim brojem 17) i drugo značenje primera br. 34);

(4) razgovori o svemu i svačemu: primer pod rednim brojem 29) i drugo značenje primera br. 40);

(5) prelepi pejzaž: primeri pod rednim brojevima 5) i 32);

(6) zaklinjanja i izrazi zahvalnosti: primeri pod rednim brojevima 19) i 30).

Iz gorenavedenog očito je da se idiomi od četiri karaktera izgrađeni od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja), koriste u velikom broju značenja odnosno povezuju se sa velikim brojem semantičkih domena u rasponu od onih konkretnih do krajnje apstraktnih.

4. Zaključak

Detaljna analiza unutrašnje strukture i semantičkih domena leksičkih jedinica izgrađenih od leksema 天 /tiān/ (nebo) i 地 /dì/ (zemlja), koje se nalaze u RSKJ7, pokazala je sledeće: 1) od ukupnog broja leksičkih jedinica izgrađenih od te dve lekseme u RSKJ7 navedeno je samo njih 41, što, srazmerno značaju ovih pojmova u kineskoj kulturnoj matrici, nije veliki broj. Budući da je RSKJ7 kao rečnik srednje veličine (RSKJ7: 6), sakupio samo one najznačajnije, možemo pretpostaviti da je ukupan broj leksičkih jedinica izgrađenih od te dve reči, znatno veći (što je uostalom

pokazala i Ma, 2000), mada se i tu može postaviti pitanje učestalosti upotrebe pojedinih od njih. Nije lako objasniti razloge tog relativno malog broja u poređenju s brojem onih izgrađenih samo od lekseme 天 /tiān/ (nebo) ili samo od lekseme 地 /dì/ (zemlja). Mnogo lakše je objasniti razlog zašto je ovih potonjih tako puno. Naime, u taj broj (346 u RSKJ7 gradi leksema 天 /tiān/, a 341 leksema 地 /dì/, rezultat su toga što složenice koje te dve lekseme pojedinačno grade dalje prave kolokacije s drugim rečima. 2) Velika većina ovih leksičkih jedinica (njih 37) jesu idiomi od četiri karaktera, što ne čudi, budući da su narodne mudrosti, legende, čuvene izreke istorijskih ličnosti, pesnika i filozofa, samo neki od izvora ove vrlo specifične vrste frazeologizama u kineskom jeziku, pa je razumevanje pojmova „neba“ i „zemlje“ i njihovo filozofsko i religijsko značenje, u ovim idiomima našlo svoj pun izraz. 3) Od 37 idioma, samo jedan ima strukturu PO, dok preostali imaju naporednu strukturu. 4) Analiza koju smo sproveli tako što smo originalan, Fuov (2004: 200, 201) princip upotrebili na nešto drugačiji način, tj. na odnose između elemenata a. i b. unutar celine A, i c. i d. unutar celine B svakog idioma pokazala je da postoje tri vrste strukturnih odnosa unutar svake od naporednih celina, i to: struktura SP (njih 14), PO (njih 12) i odnos modifikacije (10 idioma). 5) Po načinu na koji su nastala njihova značenja, ovi idiomi mogu se podvesti pod tri kategorije koje je uspostavio Fu (2004: 201, 202). Značenja najvećeg broja idioma nastala su metaforičkim preslikavanjima s jednog na drugi domen iskustva, dok je onih čije se značenje može razumeti samo prostim spajanjem značenja elemenata a, b, c, i d. najmanje. Između ova dva, po brojnosti, nalaze se oni čija su značenja rezultat konvencije. U tekstu smo, shodno njihovim značenjima, idiome okvirno razvrstali po tim kategorijama, s tim što za neko buduće istraživanje ostaje zadatak njihovog detaljnog etimološkog proučavanja, kako bi se stekao bolji uvid u to koji od njih su nastali kao rezultat konvencije, a koji pak sasvim izvesno posredstvom metaforičkog transfera.

Literatura

Allan, S. (2007). On the Identity of Shangdi 上帝 and the Origin of the Concept of a Celestial Mandate (Tian Ming 天命). *Early China*, (31): 1–46. Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/23354211>

- Bennett, S.J. (1978). Patterns of the Sky and Earth: A Chinese Science of Applied Cosmology. *Chinese Science*, (3): 1–26. Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/43896378>
- Chen, R. (2017a). Guren xinmu zhong de "tian" he "di". U R. Chen (aut.), *Zhonghua chuantong wenhua 10000 ci*. Shanghai: Shanghai cishu chubanshe, 5–6. [陈榕甫. (2017). 古人心目中的“天”和“地”. 在陈榕甫 (著). 中华传统文化 10000 词. 上海: 上海辞书出版社, 5–6]
- (2017b). Tiangao dihou. *Zhonghua chuantong wenhua 10000 ci*. Shanghai: Shanghai cishu chubanshe, 6–8. [陈榕甫. (2017). 天高地厚. 在陈榕甫 (著). 中华传统文化 10000 词. 上海: 上海辞书出版社, 6–8]
- Fu, H. (2004). *Xiandai Hanyu cihui 2 ban (zengding ben)*. Beijing; Beijing daxue chubanshe. [符淮青. (2004). 现代汉语词汇, 2 版 (增订本). 北京: 北京大学出版社]
- Fung, J. (1983). *Istorija kineske filosofije (treće izdanje)*. Beograd: Nolit.
- Guo, J. (2015). *Hanyu yu Zhongguo chuantong wenhua (xiudingben)*. Beijing: Shangwu yinshuguan. [郭锦桴. (2015). 汉语与中国传统文化(修订本). 北京: 商务印书馆/The Commercial Press]
- Hsu Ch. (2021). The World of Heaven and Earth, Humans and Gods. *The Transcendental and the Mundane*. Hong Kong: The Chinese University of Hong Kong Press: 35–48. <https://doi.org/10.2307/j.ctv1wvnd03.10>
- Huang, B., & Liao, X. (2002). *Xiandan hanyu (shang ce)*. 3 ban. Beijing: Gaodeng jiaoyu chubanshe. [黄伯荣, 廖序东 (主编). (2002). 现代汉语. (上册). 3 版. 北京: 高等教育出版社]
- Huang, W., & Zhang, Y. (2018). „Di“ zi de wenhua chanshi. *Hebei shifan daxue xuebao/ Zhexue shehui kexue ban*, (41/2): 88–93. [黄卫星, 张玉能. (2018). “地”字的文化阐释. 河北师范大学学报/哲学社会科学版/Journal of Hebei Normal University/Philosophy and Social Sciences Edition. 第 41 卷, 第 2 期/vol. 41, no.2: 88–93] https://kns.cnki.net/kcms/detail/detail.aspx?dbcode=CJFD&dbname=CJFDLAST2018&filename=HBSS201802014&uniplatform=NZKPT&v=QeV2jP-JM8Xa2_fgdVKxp_GnVX10rBrh8atJiqVdjcGmic-gK2RilMLHJmbUccpN [datum poslednjeg pristupa: 07.04.2022]
- Jian, B., Shao, X., & Hu, H. (1986). *A Concise History of China*. Beijing: Foreign Languages Press. (u tekstu skraćeno ACHC).
- Kristal, D. (1996). *Kembrička enciklopedija jezika*. Beograd: Nolit.

- Lakoff, G., Espenson, J. & Schwartz, A. (1991). Master Metaphor List (second draft copy). Cognitive Linguistics Group, University of California at Berkeley. Preuzeto sa: [METAPHORLIST.pdf \(uic.edu\)](#) [datum poslednjeg pristupa: 18.07.2022.]
- Lei, J. (2004). Tan „tian“ yu Zhongguo guren de shenxueguan. Heze shifan zhuanke xuexiao xuebao, (26/1): 65–67. [雷缙缙. (2004). 谈“天”与中国古人的神学观/On the Relationship between Heaven and Chinese Ancient's Concept of the Theology. 菏泽师范专科学校学报/Journal of Heze Teachers College, 第26卷第1期: 65-67] Preuzeto sa: https://kns.cnki.net/kcms/detail/detail.aspx?dbcode=CJFD&dbname=CJFD2004&filename=ENSE200406003&uniplatform=NZKPT&v=C6U5a0S_9fNv9DGVz6wx6nExrKA_82qKgoff5NUsqbG63tf3VStKSyB91ZUF6uw9 [datum poslednjeg pristupa: 28.02.2021.]
- Ma, X. (2000). Hanyu "tiandi" chengyu de duidai siwei. *Shijiazhuang daxue xuebao*, (12/01): 48–50, 56 [马秀怡. (2000). 汉语“天地”成语的对待思维/The Co-existence and Thought in the Chinese Idiom 'The Sky and the Earth'. 石家庄大学学报 /Journal of Shijiazhuang University, 第12卷, 第1期: 48–50, 56]. Preuzeto sa: https://kns.cnki.net/kcms/detail/detail.aspx?dbcode=CJFD&dbname=CJFD2000&filename=SJZB200001020&uniplatform=NZKPT&v=FECjulG2fXMnXITyaV_U381GuXIjBsEOfy9qngmMR2MAKCFzY6duQNdsCMxkcjf [datum poslednjeg pristupa: 09.07.2022.]
- Pušić, R. (2021). *Kina: zmaj izvajan u srcu pisma: ogledi iz društvene i kulturne istorije Kine*. Beograd: Čigoja štampa.
- Razić, D., Čeng S.& Hua L. (1983). *Kineski jezik 汉语: Osnovi kineske fonetike, ideogramatike, leksikologije, morfologije i sintakse*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Shi, X. (2000). Tan "tian" shuo "di". U X. Shi, Chang yong ciyu manhua. Beijing: Beijing shifandaxue chubanshe, 162–165. [史锡尧. (2000). 谈“天”说“地”. 在史锡尧 (著). 常用词语漫画, 北京: 北京师范大学出版社, 162-165]
- Šipka, D. (2006). *Osnovi leksikologije i srodnih disciplina -2. izmenjeno i dopunjeno izdanje*. Novi Sad: Matica srpska.
- Zhao, Zh. (1992). Round Sky and Square Earth (Tian Yuan Di Fang): Ancient Chinese Geographical Thought and its Influence. *GeoJournal* (26/2): 149–152. <https://www.jstor.org/stable/41145346> [datum poslednjeg pristupa: 09.07.2022.]

Izvori

- Beijing waiguoyu daxue yingyu xi cidian zu bian. (1997). *Hanying cidian* (xiudingban suoyinben). Beijing: Waiyu jiaoxue yu yanjiu chubanshe. [北京外国语大学英语系词典组编/Odeljenje za leksikografiju Katedre za engleski jezik Univerziteta za strane jezike u Pekingu]. (1997). 汉英词典（修订版缩印本）/A Chinese-English Dictionary (Revised Edition)/ Kinesko-engleski rečnik (prerađeno izdanje). 北京：外语教学与研究出版社/Foreign Language Teaching and Research Press]. (u tekstu skraćeno KER)
- Zhongguo shehui kexueyuan yuyan yanjiusuo cidian bianjishi bian. (2016). *Xiandai hanyu cidian* (di 7 ban). [中国社会科学院语言研究所词典编辑室编/Kancelarija za leksikografiju Instituta za lingvistička istraživanja Akademije društvenih nauka NR Kine. (2016). 现代汉语词典/第 7 版/Rečnik Savremenog kineskog jezika (sedmo izdanje). 北京：商务印书馆/The Commercial Press]. (u tekstu skraćeno RSKJ7)

Summary

STRUCTURAL AND SEMANTIC ANALYSIS OF THE LEXICAL ITEMS COMPOSED BY THE LEXEMES 天 /tiān/ (heaven) AND 地 /dì/ (earth) IN CHINESE LANGUAGE

This paper offers an analysis of forty-one lexical items composed by the lexemes 天 /tiān/ (heaven) and 地 /dì/ (earth) found in the seventh edition of the monolingual *Dictionary of Modern Chinese Language* (DMC7, in Serbian RSKJ7) which served as a corpus for this research. Despite the significance these two notions have in Chinese culture, the number of lexical items listed in DMC7 is rather small compared to the number of items composed by the lexemes 天 /tiān/ (heaven) and 地 /dì/ (earth) separately. Although it is not easy to explain why it is so, it is quite easy to understand why these two lexemes separately build so many words, as the compounds they compose also collocate with other morphemes building another set of compounds contributing in that way to the existing number.

Excluding the Introduction in which I give explanations regarding the corpus and the aims of this study, this paper consists of four parts. In Part 1, I give a very short overview of the philosophical and religious connotations of the notions 天 /tiān/ (heaven), 地 /dì/ (earth) and 天地 /tiāndì/ in Chinese culture, as well as their relationship to human beings. Part 2. is an overview of the previous studies on the similar topic. Although many books and articles were written about 天 /tiān/ and 地 /dì/ separately, I haven't been able to find more than one (Ma Xiuqia's paper from the year 2000), which, from the linguistic point of view, deals with the idioms composed of both of these lexemes. Therefore, I present its findings in detail. Part 3. is the central part of this paper. It is divided into two sub-parts. In 3.1. I offer structural analysis of the lexical items composed by 天 /tiān/ (heaven) and 地 /dì/ (earth). The results of the analysis are the following: 1) most of the lexical items are four-character idioms (37 of them), while four of them are: a fixed phrase, a proper noun, a term used in printing and a proverb. After applying Fu's criteria (2004: 200) for the structural analysis of four-character idioms, I found that the great majority of those composed by 天 /tiān/ (heaven) and 地 /dì/ (earth) belong to the co-ordinative type. Although I've accepted Fu's (2004: 200, 201) basic criteria, I applied them in a slightly different way, i.e. instead of considering the relationship between two main parts of the idioms (which are, for the convenience, labeled as element A – consisting of the 1st and 2nd character, or as I call it, elements a. and b.), and element B (consisting of the 3rd and 4th character – elements c. and d. respectively), but instead analyzed the structural relationship inside the parts A and B, i.e. between the elements a. and b. inside part A, and c. and d. inside part B. According to those criteria, I found that 14 idioms have a subject-predicate (SP) structure, 12 have the predicate – object (PO) structure, while only 10 have the structure of modification.

The semantic analysis revealed a very vast range of meanings covered by those lexical items. In this analysis, Fu's (2004: 201, 202) basic criteria were followed, and the lexical items were categorized as those that have the meaning which can be deduced by simply adding the meaning of each component (the least amount belongs to this type), those with the meaning developed through metaphorical extensions (I used Master Metaphor List in order to decide which areas of experience were most commonly understood by metaphorical extensions), and those with the meaning which is the product of convention.

In the fourth part I summarize the conclusions of this research.

Key words: 天 /tiān/ (heaven), 地 /dì/ (earth), four-character idioms, structural analysis, coordinative structure, SP structure, PO structure, modifying structure, semantic analysis.